

RECENZIJIA

VI klasės etikos vadovėlis

Raisa Melnikova „Mokomės etikos“ . V.: Tyto alba, 2012

Raisa Melnikova – Lietuvos edukologijos universiteto edukologijos magistrė, mokytoja ekspertė, švietimo konsultantė. Etikos vadovėlių „Aš, tu, mes ir pasaulis“ (5–6 kl), „Mąstau, bendrauju, gyvenu“ (7 ir 8 kl.), „Prasmės ieškojimai ir atradimai“ (9 ir 10 kl.) bendraautorė, mokytojo knygos „Pasaulis – tai scena“ autorė.

Naujasis etikos vadovėlis šeštai klasei tęsia jau pradėtą vadovėlių seriją. Jis parengtas pagal naują etikos programą. Pirmasis skyrius „Aš–Asmuo“ yra skirtas saviugdai ir savisaugai, antrasis „Aš–Tu“ – dialoginiam bendravimui, trečiasis „Aš–Mes“ – socialiniams santykiams, o ketvirtasis „Aš–Tai“ – santykiui su pasauliu. Raisos Melnikovos vadovėliai toliau integraliai plėtoja Lietuvoje jau sukurtą etikos mokymo mokykloje tradiciją,

Kuo šis vadovėlis skiriasi nuo kitų autorių vadovėlių šeštai klasei? Autorė vengia aštresnių kampų ir sukuria švelnią bei pozityvią pokalbio su mokiniais atmosferą. Vadovėlyje išryškinami ir pabrėžiami teigiami, gražūs, psichologinį saugumą teikiantys šio pasaulio ir žmonių bendravimo aspektai. Vadovėlio vertybinė koncepcija išryškėja autorės suformuluotuose klausimuose: „Kaip etikos pamokos padeda teigiamai mąstyti ir elgtis?“ (p.12), „Kodėl yra brangintinos teigiamos charakterio savybės?“. Čia pirmiausia pabrėžiamos tokios ugdytinios mokinių savybės, kaip kilnumas, nuoširdumas, stropumas ir pastanga. Autorė taip pat moko savo skaitytojus mandagumo ir gero elgesio taisyklių. Akivaizdu, kad autorė pasitiki žmogaus prigimtimi ir siekia išryškinti geranoriškus jaunų žmonių bruožus. Šiuo aspektu ji yra Davido Hume'o dorybių etikos tęsėja. Hume's manė, kad geranoriškumas (*benevolence*) žmogui yra įgimtas ir siūlo pripažinti šį jausmą kaip savaime vertingą. Didžiausias prielankumas, anot Hume'o, individui išsakomas epitetais, įvardijančiais jo kitiems naudą teikiančias dorybes. Visomis kalbomis žodžiais *bendraujantis*, *geranoriškas*, *žmogiškas*, *užjaučiantis*, *dėkingas*, *draugiškas*, *kilnus*, *labdaringas* nusakomas žmogaus orumas, kokį tik

gali pasiekti žmogaus prigimtis. Akivaizdu, jog ir šio Raisos Melnikovos vadovėlio vertybinė orientacija yra tokia pati.

Vadovėlyje panaudoti tekstai yra pakankamai trumpi, skirti būtent šio amžiaus mokinių grupės gebėjimui suvokti mintį ir išlaikyti ją atmintyje. Vadovėlyje yra perpintos kelios skirtingos siūlomų tekstų linijos. Čia kalba filosofai (pvz., sumaniai panaudotos Arthuro Schopenhauerio mintys), kalba rašytojai (pvz., sėkmingai įtraukta Vytauto V. Landsbergio proza vaikams), kalba ir patys mokiniai. Autorė užduoda atsargius, tačiau mokinių kūrybinį mąstymą stimuliuojančius klausimus. Užduotyse siūloma išsakyti įspūdį, sukurti numanomą dialogą, surežisuoti pokalbį kaip galimą istoriją. Vadovėlis prisidės prie mokinių kūrybinės vaizduotės ugdymo.

Subtiliai parengta vizualioji vadovėlio dalis. Autorė demonstruoja gerą meno istorijos išmanymą, tačiau vadovėlyje yra pateikta ir modernaus meno pavyzdžių. Todėl vadovėlis gali būti iš dalies pritaikomas ir tiems, kurie mokosi meno istorijos. Svarbu, kad etikos mokytojai galės panaudoti šiuos paveikslus ugdydami moralinę intuiciją, savęs ir savo santykių su kitais žmonėmis pagavą. Kita vertus, vadovėlis nėra perkrautas meno kūriniais. Čia pakankamai daug nuotraukų, iš kurių žvelgiantys kelių Vilniaus mokyklų mokiniai kviečia mokinius pakalbėti apie tai, kas gali būti įdomu ir svarbu tokio amžiaus jaunuoliams/ėms.

Išvada: pateiktas vertinti vadovėlis atitinka Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo (Žin., 2009 Nr. 61–2450) 5 punkte nurodytus reikalavimus. Vadovėlio 6 klasei „Mokausi etikos“ rankraštis yra vertingas ir naudingas mokiniams bei mokytojams, jis atitinka Pagrindinio ugdymo Bendrosios Etikos programos (2008 m.) 5–6 klasės koncentro bendrąsias nuostatas, tikslus bei uždavinius, ugdomas nuostatas, gebėjimus, sudaro galimybes ugdyti(s) šiuolaikiniam mokiniui būtinas bendrąsias ir etikos dalyko kompetencijas.

Lietuvos edukologijos universiteto
Filosofijos katedros profesorė
Jūratė Baranova

